

Kopecký, Milan

Latinské písemnictví v nových Dějinách české literatury

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. E, Řada archeologicko-klasická. 1961, vol. 10, iss. E6, pp. 301-302

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/109007>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

další dva vatikánské rukopisy (Vaticanus Ottobonianus 1434 a Vaticanus Ottobonianus 3015), činí tak jen z toho důvodu, že se jimi dosud nikdo nezabýval; v samotném textu je však pro jejich bezvýznamnost nebere v úvahu.

Antonín Bartoněk

Bianca Maria Felletti Mai: Iconografia romana imperiale da Severo Alessandro a M. Aurelio Carino (222—285 d. C.). „L'Erma“ di Bretschneider, Roma, 1958. Str. 309 + LX tab.

Autorčina ikonografická práce se zabývá obdobím konce principátu, které bývá dosti často opomíjeno. Kniha je rozdělena na dvě části. První — Bibliografía, fonti e testimonianze (str. 5—80)—přináší bibliografii k danému tématu a prameny svědectví o životě, tělesném vzhledu a chování císařů a příslušníků jejich rodiny, případně o jejich portrétech pořízených za jejich života nebo po smrti a divinaci. Tyto zprávy jsou provázeny vždy italským překladem. Druhá část — Iconografia (str. 81—288) — přináší stručný výklad k jednotlivým osobám, výklad o jejich vyobrazeních na mincích a soupis památek výtvarného umění. Zbývající část knihy (str. 289—309) vyplňuje rejstříky. Ke knize je přidáno 60 tabulek s 209 obrázky mincí a památek výtvarného umění. Svým shromážděním materiálu se kniha stane jistě vítanou pomůckou pro historiky a archeology, kteří se zabývají koncem římského principátu.

Zdeněk Zlatuška

Latinské písemnictví v nových Dějinách české literatury. ČSAV, Praha 1959. str. 531. Zpracoval kolektiv za redakce *J. Hrabáka*.

První svazek akademických *Dějin české literatury*, který obsahuje marxistický výklad českého literárního vývoje od nejstarších dob po obrození, je pozoruhodný mimo jiné tím, že včleňuje do literárního procesu latinskou tvorbu. Koncepce Dějin vycházela ze správného stanoviska, že latinskou literaturu je třeba zařadit do oblasti české národní vzdělanosti potud, pokud ji vytvářeli Češi a pokud sloužila českému kulturnímu prostředí. Kvantitativní rozsah a námětová členitost latinské tvorby i velká časová rozloha, v níž tato tvorba vznikala, nutila autory příslušných částí Dějin (*J. Hrabák, A. Škarka, F. Svejkovský*) hodnotit ji se stálým zřetelem k její umělecké ceně a společenské funkci. Tím postoupili nad dosavadní významnější syntetické literární dějiny (*Vlčkovy, Jakubcovy, Novákovy*), v nichž sice latinská literatura nebyla zcela opomenuta, avšak nebyla sledována soustavně a v souvztažnosti s ostatní slovesnou tvorbou. Autoři příslušných partií Dějin se ovšem mohli opřít o práce *J. Vilikovského* i o skripta *Ant. Škarky* *Nástin dějin české slovesnosti v obdobích před rozkladem feudalismu I* (Praha 1955).

V *Dějinách* se podařilo zachytit dynamiku literárního procesu 10. a 11. století zobrazením zápasu mezi literaturou staroslověnskou a latinskou, který končí dočasným vítězstvím latiny. Latinské písemnictví neztrácí autoři ze zřetele ani při vypsání literatury 14. století, kdy sice latinské tvorby podstatně nebylo (vyskytli se dokonce spisovatelé velkého významu, jako *V. Raňkův z Ježova, Jan z Jenštejna, Matěj z Janova* aj.), kdy však patos doby vyjadřuje literatura psaná česky. Zájem o latinské písemnictví není opuštěn ani v dalších vývojových fázích starší české literatury. Klíčovým zjevům, typickým pro určité období, věnují nové *Dějiny* monografické kapitoly. Je proto správné, že monograficky je podán *Kosmas*. Bylo by žádoucí, aby pro příští vydání byla monografická kapitola napsána také o hlavním představiteli latinizujícího humanismu v Čechách *Bohuslavu Hasištejnském z Lobkovic* i o největším zjevu pobělohorské literatury domácí *Bohuslavu Balbinovi*.

Je nepochybné, že nové *Dějiny* přinesly šťastnou literárněhistorickou syntézu s velkým pochopením pro latinskou literaturu na naší půdě. Toto pochopení je důsledkem zjištění, že středověká latina vyjadřovala po dlouhou dobu středověký život a že i latinské písemnictví obráží českou společenskou situaci, a to někdy dokonce ve větší míře než díla jazykově česká. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že autoři příslušných partií pracovali jen s probádaným

materiálem; množství materiálu je však stále ještě nezpracováno, a to jak z literatury předhusitské, tak hlavně z pohusitské literatury humanistické. Na tomto materiálu budou jistě badatelé muset řešit řadu otázek. Tak např. na materiálu české provenience stále ještě není detailně doloženo, co středověk v oblasti písemnictví přinesl nového proti antice a co nového proti středověku přinesl zase humanismus. Lze ovšem namítnout, že najít české specifikum bude značně obtížné, vždyť latina pro svou univerzalitu dovozovala literárním projevům rychlé rozšíření po celé vzdělané Evropě. To je jistě pravda, přesto bude třeba pokročit dále v hledání a zkoumání center latinského písemnictví v českých zemích, která měla v českém prostředí velký dosah, namnoze však byla z mnoha příčin od ostatního světa izolována; témata, koncepce i základní tendence prací, vycházejících z těchto center, nesou pečeť českého prostředí. K ryze českým cílům jsou zde adaptovány základní literární žánry latinského středověkého písemnictví — legenda, kronika a duchovní poezie. Zde jsou také kořeny některých žánrů česky psané literatury, např. dramatu. Hledání české specifčnosti v latinském písemnictví nás také jistě přivede k vyššímu hodnocení tvorby odrážející a vyjadřující reformní myšlenkové vření druhé poloviny 14. století, které vyústilo v husitským revolučním hnutí.

Syntéza nových Dějin poskytuje dalším bádáním v oblasti latinské literatury spolehlivý základ. Z něho může vycházet při pokračování ve studiu a hodnocení latinských děl vzniklých v českých zemích a od něho může přejít i k soustavnému zkoumání těch rukopisných skladeb (unikátně dochovaných právě v českém prostředí), které jsou nepochybně součástí evropské kultury středověké.

Milan Kopecký

Minoica und Homer. Eine Aufsatzsammlung. Hrsgg. von V. Georgijev und J. Irmscher. Deutsche Akademie der Wissenschaften zu Berlin, Schriften der Sektion für Altertumswissenschaft 29. Berlin, Akademie-Verlag 1961. Stran 70. Cena DM 12,50.¹⁾

Sborník *Minoica und Homer* obsahuje osm studií, jež na konferenci Výboru pro podporu klasických studií v socialistických státech konané v Erfurtu v prosinci 1958 badatelé buď přímo přednesli k prvnímu tématu konference, anebo aspoň dodatečně k tomuto tématu zaslali. V této zprávě nebudeme rozebírat všech osm statí; o šesti z nich, totiž o těch, které byly na zasedání přímo předneseny, byl už náš čtenář informován v čísle E 4 (1959), 142. Šlo o referáty, kterými k jednání konference přispěli *Georgijev, Bartoněk, Riemschneiderová, Stoll, Marót a Graur*. Z nich je zde třeba se vrátit ještě jednou jen k příspěvku Georgijevovu. Tento účastník konference totiž v korektuře připojil k svému původnímu referátu ještě zvláštní dodatek (str. 18), v němž opírá svoje tvrzení o smíšeném charakteru jazyka lineárního písma B navíc o Blegenovo zjištění, vyslovené na Třetím mezinárodním kongresu klasických studií v Londýně v r. 1959, že totiž pylští Neleovci přišli patrně do Mesénie — podle G. původně ionské — z aiolské Thesalie. — Dodatečně zaslali k tématu příspěvky H. Reuschová a A. Salač. H. Reuschová přispěla článkem *Zum Problem des Thronsaales in Knossos* (str. 31—39), v němž se vyjadřuje k otázce chronologie trůnního sálu v Knossu, a vyslovuje se nakonec pro tradiční názor Evansův, že trůnní sál pochází z doby před r. 1400 př. n. l. (nesouhlasí tedy s C. Blegenem, který vyslovil ve sborníku *Minoica, Festschrift-Sundwall*, Berlin 1958, str. 334 n., domněnku, že trůnní sál i tabulky lineárního písma B z Knossu mohou být i z doby podstatně pozdější). V druhé stati, nadepsané *Der Zeusadler und Homer* (str. 45—50), rozebral A. Salač ta místa u Homéra, v nichž se hovoří o orlu, a ukázal, že v homérských básních není ještě orel nějakým stálým Diovým atributem. — Závěrem je třeba zdůraznit, že sborník *Minoica und Homer* znamená cenný a následování hodný přínos do souboru prací o staré Egeidě a nejstarším Řecku.

Antonín Bartoněk

¹⁾ Při této příležitosti opravujeme nemilou chybu, ke které došlo v čísle E 5 na str. 164: Sborník *Minoica, Festschrift zum 80. Geburtstag von Johannes Sundwall*, Berlin 1958, vydal nikoli J. Irmscher, nýbrž dlouholetý badatel v oboru starověkých východních písem *Ernst Grumach*.